

INHOUDSOPGAVE

PAGINA

Jaarverslag

1	Bestuursverslag	1
2	Algemene toelichting	17
3	Bestemming resultaat	20

Jaarrekening

1	Balans per 31 december 2023	21
2	Staat van baten en lasten over het boekjaar 2023	22
3	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	23
4	Toelichting op de balans per 31 december 2023	25
5	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2023	28
6	Staat van baten en lasten uitgesplitst naar activiteiten	31

Overige gegevens

1	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	33
---	---	----

Jaarverslag

Bestuursverslag 2023

Voorwoord

2023 was een bijzonder jaar waarin wij, naast werken aan reguliere en nieuwe opdrachten, ons 10-jarige bestaan mochten vieren. Dit heeft geresulteerd in een levendige Duurzame 10-daagse met activiteiten in alle stadsdelen waarmee we nieuwe bewoners hebben weten te bereiken om duurzaam te doen. Ik ben trots op de prestaties en extra inzet van het team, en de diversiteit aan activiteiten die georganiseerd zijn op het gebied van energietransitie, groen, voedsel, circulariteit en mobiliteit. Al deze activiteiten groot en klein laten zien dat er bij bewoners in Den Haag veel positieve energie zit om te werken aan een duurzame stad waarin we met elkaar in staat zijn om het hoofd te bieden aan de vele transities die op ons afkomen. Dat wij dit hebben kunnen doen is te danken aan bijdragen van onze partners: Gemeente Den Haag, Nationale Postcode Loterij, Provincie Zuid Holland en de Natuur- en Milieufederatie Nederland. Maar ook aan al onze andere partners zeg ik nadrukkelijk: veel dank voor de goede samenwerking!

Joris Wijsmuller

1. Algemeen

1.1 Statuten

Stichting Duurzaam Den Haag is 11 oktober 2013 opgericht en statutair gevestigd in Den Haag. Zij heeft als doel het initiëren, stimuleren en versterken van de duurzame ontwikkeling van de stad Den Haag, in lijn met de doelstellingen van gemeente Den Haag, alsmede het verrichten van alle verdere handelingen die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

De stichting tracht dit doel te bereiken door onder meer:

- a) het begeleiden en coördineren van projecten;
- b) het helpen en adviseren van burgers en ondernemers, die wensen bij te dragen aan het doel van de stichting;
- c) op te treden als intermediair tussen overheid en bedrijven;
- d) te fungeren als kennisbank;
- e) het op eigen initiatief organiseren van activiteiten en projecten in het kader van de doelstelling.

Duurzaam Den Haag is een stichting zonder winstoogmerk; al haar activiteiten zijn erop gericht om de doelstelling te verwezenlijken of te bevorderen. In 2021 zijn de statuten aangepast en is Duurzaam Den Haag partner van de gemeente Den Haag.

Met de accounthouder en de verschillende opdrachtgevers van de gemeente is een goede manier van samenwerken ontwikkeld, inclusief rapporteren en verantwoorden, waar alle partijen zeer tevreden over zijn. In 2023 is gewerkt aan het verder optimaliseren van de afstemming tussen de verschillende diensten van de gemeente en Duurzaam Den Haag gericht op versterking van de dienstverlening voor bewoners op het gebied van duurzaamheid en participatie.

1.2 Formele organisatie

Stichting Duurzaam Den Haag heeft een Raad van Toezicht en een directeur-bestuurder.

De Raad van Toezicht bestond in 2023 uit:

- Thérèse van Gijn-Bruggink
- Hans Kuijpers
- Peter Smit (voorzitter)
- Kirsten Wilkeshuis
- Dick Zwaveling

De Raad van Toezicht houdt ook toezicht op het Klimaatfonds Den Haag, en is in 2023 vijf keer bijeengekomen (2 februari, 20 april, 20 juni, 26 september en 28 november). In 2023 zijn de volgende belangrijke zaken besproken/vastgesteld:

- Jaarrekening 2022 en verantwoording (Duurzaam Den Haag en Klimaatfonds Den Haag)
- Jaarverslag 2022
- Jaarplan 2023
- Toekomstperspectief Klimaatfonds
- Integratie Energiebank
- Nieuw coalitieakkoord en college
- Personeelsbeleid
- Begroting 2024

De dagelijkse leiding lag in de handen van Joris Wijsmuller, directeur-bestuurder van zowel Duurzaam Den Haag als Klimaatfonds Den Haag.

2023 was voor Duurzaam Den Haag het jaar van het 10-jarig bestaan en het jaar voor verdere uitbouw van het team, de activiteiten en de naamsbekendheid. Er wordt hybride gewerkt met, naast veel activiteiten en bijeenkomsten in de stad, ook de inzet van digitale middelen zoals website, social media en gebruik van systemen als Teams, Afas en Dynamics. Met behulp van deze systemen wordt gewerkt aan professionalisering van communiceren, meten en rapporteren; maandelijks worden door het team de resultaten van de activiteiten in beeld gebracht. Nieuwe opdrachten van de gemeente waren dit jaar: Vergroenen van Versteende Wijken, twee buurtteams in de Schilderswijk en het uitdelen van regentonnen in het kader van kleine klimaatadaptieve maatregelen. De gemeente is in 2023 ook gestart met het maken van een Haags Klimaatakkoord gericht op versnelling van het realiseren van de klimaatdoelen. Hiervoor zijn op de thema's energietransitie, duurzame leefomgeving, mobiliteit en circulariteit vier klimaattafels voor professionals opgezet, en heeft Duurzaam Den Haag de opdracht

gekregen om over deze vier thema's een aparte klimaat tafel te organiseren voor bewonersinitiatieven. 2023 was ook het jaar van een coalitiëwisseling met twee nieuwe partijen in het college. Hierdoor zijn nu twee wethouders direct betrokken bij de opdrachten aan Duurzaam Den Haag: wethouder Robert Barker voor groen, milieu en voedsel, en wethouder Arjen Kapteijns voor energietransitie, circulariteit en mobiliteit. De missie voor een rechtvaardige energietransitie, vergroening van versteende wijken en vergroting van de impact van Duurzaam Den Haag is ongewijzigd gebleven.

Met de groei van opdrachten is ook het aantal medewerkers en, met een vaste overlegkamer erbij, het aantal vierkante meters kantoorruimte in het bedrijfsverzamelgebouw Hart van Moerwijk iets gegroeid. Het werken in Hart van Moerwijk op de derde etage met nu twee ruimtes op de eerste etage bevalt erg goed. De stichting beschikt in totaal over 14 werkplekken, 2 overleg ruimtes, een keuken en opslagruimte. Ook is tweemaal een activiteit georganiseerd in en in goede samenwerking met de Participatiekeuken op de begane grond.

De vaste bezetting bestond in 2023 uit:

- 7 projectleiders: Reinder Boon, Edwin Cornelissen, Amber van der Lans, Lennart van der Linde, Yasmina Boudarbala, Tom Egyedi, Nikol Guljelmovic (vanaf juni)
- 6 communicatiemedewerkers: Anouk Dehue, Linda van Laar (tot februari), Anouk van Santen, Sandra Oosterveen, Jessica Smit en Reena Jagram (vanaf april)
- 6 projectondersteuners: Jiska van Santen (tot februari), Ruben Steekelenburg, Ronny Gadjahar, Lotte Lalleman, Tim Castenmiller (vanaf juli) en Ella Meuwissen (vanaf november)
- 1 office manager: Elena Judina
- 1 operationeel leider: Claudia van Oosterhout
- 1 directeur: Joris Wijsmuller

In totaal bedroeg de gemiddelde bezetting in 2023 14 fte.

Op de werkvloer is het team versterkt door de vaste vrijwillige medewerkers Gerrit Jansen en Felicia Luitwieler (sinds de zomer). De studenten Tim Castenmiller (apr-jun), Mohamed Bohaloua (febr-jun) en Jonah Koppe (nov-jan 2024) hebben in 2023 bij ons stagegelopen.

De flexibele schil die de afgelopen jaren is opgebouwd werkt goed; de betrokken zzp'ers/associates met wie wordt samengewerkt maken mogelijk dat kan worden meebewogen met meer en minder werk(druk).

1.3 Toelichting resultaat 2023

Het jaar 2023 is afgesloten met een positief resultaat van € 12.903, ruim € 1.000 lager dan begroot. Het behaalde positieve resultaat ligt in lijn met de begroting 2023 en past daarmee bij de lijn die is ingezet om te komen tot een stabiele reserve. Het positieve resultaat zal worden toegevoegd aan de overige reserve ten behoeve van het weerstandsvermogen, wat van belang is voor de continuïteit van de organisatie. Zie voor een uitgebreide toelichting op het financieel resultaat de jaarrekening.

2. Praktische uitwerking van de doelstellingen in 2023

2.1 ODSM-model

Duurzaam Den Haag werkt resultaatgericht volgens het zogenaamde ODSM-model (jaarplan in 1 A4). De afkorting ODSM staat voor: Objectief, Doelen, Strategieën en Maatregelen, die stuk voor stuk zijn uitgewerkt. Door het jaarplan in dit format op te stellen zijn alle genoemde onderdelen direct terug te voeren op het kwalitatieve doel voor de middellange termijn (Objectief) van Duurzaam Den Haag als geheel. Voor de komende jaren is dat:

‘Duurzaam Den Haag is de betrouwbare en onafhankelijke organisatie voor bewonersparticipatie op het gebied van duurzaamheid. Wij stimuleren initiatief en eigenaarschap van bewoners en bewonersgroepen in Den Haag. De focus ligt op rechtvaardige energietransitie, klimaatadaptatie, mobiliteit, circulariteit en voedsel.’

Om hier uitvoering aan te geven, zijn vier strategieën geformuleerd.

2.2 Strategieën

De kern van ons werk is het versterken van de Haagse duurzaamheidsbeweging vanuit het perspectief van burgerkracht en bewonersparticipatie. Dat doen we aan de hand van de volgende strategieën:

1. Bewoners te **informer**en en te **activer**en om duurzaam aan de slag te gaan;
2. Actieve bewonersgroepen te **ondersteunen** en hun initiatieven **zichtbaar te maken**;
3. Als **vertrouwde partij** betrokkenen bij de Haagse duurzaamheidsopgave – en hun resources – met elkaar te **verbinden**;
4. Als **wegbereider** in te zetten op ‘**nieuwe combinaties**’ rondom participatie, energietransitie in combinatie met groen en sociaal en gericht op eigenaarschap van bewoners.

In lijn met ons streven naar impact en het sturen op resultaat is het uitgangspunt telkens: wat is de maatschappelijke meerwaarde voor de stad die we met de betreffende strategie en de daarmee samenhangende activiteiten bereiken? Onderstaand wordt dat per strategie toegelicht.

Strategie 1

Bewoners informeren en activeren om duurzaam aan de slag te gaan

Met de energietransitie komt er – naast de gebruikelijke stimulans om duurzaam aan de slag te gaan – extra veel op bewoners af. Het leidt tot vragen en – niet zelden – onrust. Dit werd in 2022 versterkt door de gascrisis en de stijgende energieprijzen. Daarom is het van belang dat mensen ergens terecht kunnen met hun vragen en onzekerheden. Duurzaam Den Haag vervult die taak door te informeren over hoe je duurzaam aan de slag kunt. Van kleine stappen tot grote sprongen. Wij helpen bewoners of brengen we hen in contact met de juiste partners in ons netwerk. We richten ons daarbij op *alle* bewoners van Den Haag. Bewoners die nog niet of nauwelijks weten wat de energietransitie inhoudt bieden we eenvoudige, laagdrempelige handelingsperspectieven om zelf duurzaam aan de slag te gaan. En bewoners die al aan de slag zijn, laten we zien wat ze nog meer kunnen doen, al dan niet in een gezamenlijk

bewonersinitiatief. Met Duurzaam Den Haag beschikt de stad over specialistische kennis, vaardigheden en tools om bewoners te bewegen duurzame stappen te zetten. Ook andere partijen in de stad kunnen hier gebruik van maken ten behoeve van de grote gezamenlijke opgave: de verduurzaming van Den Haag.

Strategie 2

Actieve bewonersgroepen ondersteunen en hun initiatieven zichtbaar maken

We helpen duurzame bewonersgroepen om van betekenis te zijn, verschil te maken en invloed uit te oefenen op hun directe leefwereld. Deze bewonersgroepen zijn met hun initiatieven een belangrijke partij in het aanjagen van hun buurtgenoten om duurzaam te doen. Het schaalniveau van een buurt of wijk is bij uitstek geschikt om bewoners in beweging te krijgen voor iets abstracts en veelomvattends als de energietransitie en klimaatadaptatie: enerzijds klein genoeg om in de directe omgeving tastbaar te maken en je als bewoner betrokken te voelen, en anderzijds voldoende groot om verschil te maken. Duurzaam Den Haag ondersteunt al jaren diverse bewonersgroepen die duurzaam aan de slag zijn of willen, en heeft goede relaties opgebouwd in de uiteenlopende Haagse wijken. We maken bewonersinitiatieven zichtbaar in de stad en stimuleren kruisbestuiving. Zo zorgen we dat bewonersgroepen gezien worden en daarmee andere bewonersgroepen inspireren of uitnodigen om duurzaam te doen en kennis en ervaring te delen.

Strategie 3

Als vertrouwde partij betrokkenen bij de Haagse duurzaamheidsopgave – en hun resources – met elkaar verbinden

Duurzaam Den Haag heeft zich de afgelopen jaren bewezen als spil in de Haagse energietransitie die wordt vormgegeven door gemeente, bewoners(groepen), andere overheden, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, energiebedrijven, woningcorporaties, marktpartijen en non-profit organisaties. We bewegen ons op het snijvlak van de leefwereld van mensen en de systeemwereld. Voor beide werelden zijn we een ‘vertrouwde derde partij’: een onafhankelijke organisatie die door alle partijen in het veld vertrouwd wordt en in staat is om verschillende stakeholders met elkaar te verbinden. Dit doen we ook op het gebied van klimaatadaptatie, mobiliteit, circulariteit en voedsel. Daarbij zijn wij in staat bewonersinitiatieven als gelijkwaardige gesprekspartner aan tafel te krijgen. Als spin in het web leveren we structureel en incidenteel deskundige input tijdens bijeenkomsten, expertmeetings, congressen, seminars en afstemmingsoverleggen. Ons vertrekpunt is altijd de leefwereld van mensen.

Strategie 4

Als wegbereider inzetten op ‘nieuwe combinaties’ rondom participatie, energietransitie in combinatie met groen en sociaal en gericht op eigenaarschap van bewoners

Er is veel in beweging op het gebied van duurzaamheid. De markt ontwikkelt zich snel. Er zijn nieuwe (commerciële) spelers die oplossingen aanbieden, zowel op gebied van schone energie als energiebesparing. Maar het is nog lang niet zo dat de markt iedereen bedient of concepten beproefd zijn. Waar de markt niet werkt, zien wij ons als wegbereider. We initiëren nieuwe aanpakken voor nieuwe doelgroepen, of aanpakken van elders die nieuw zijn voor Den Haag, en werken samen met alle stakeholders aan de (door)ontwikkeling van nieuwe collectieve oplossingen. Daarbij richten we ons op maximaal eigenaarschap van bewoners. Dat betekent dat bewoners zich mede-eigenaar voelen en zijn van het proces en van het resultaat ervan (de aanpak met bijbehorende maatregelen of het nieuwe

energiesysteem). Door samen met stakeholders nieuwe collectieve oplossingen te ontwikkelen met maximaal eigenaarschap van bewoners versterken we de Haagse duurzaamheidsbeweging.

2.3 Resultaten

Met creativiteit, daadkracht en in goede samenwerking met bewoners, gemeente en andere stakeholders zijn veel mooie dingen bereikt. Een aantal hoogtepunten uit 2023.

10 jaar Duurzaam Den Haag!

Wij zetten ons al 10 jaar in om Den Haag samen met bewoners duurzamer te maken. Hoe vier je een 10-jarig jubileum voor een club als Duurzaam Den Haag met zoveel verschillende projecten? Wij gingen 10 dagen achter elkaar op pad en organiseerden in ieder stadsdeel een event op een van onze vijf thema's. Van koken met Jong kookt voor Oud onder leiding van Pierre Wind in Loosduinen tot een KledingSwab in Leidschenveen, en van een Buurtwandeling langs de Burgerkracht in Moerwijk tot een 'Trashwalk' met de Haagse Ploggâh in Segbroek. Alle evenementen van onze Duurzame 10-daagse op een rij:

- 2 oktober Vergroenen in Versteende Wijken (Centrum)
- 3 oktober Duurzame Doeners (Laak)
- 4 oktober Duurzaam Voedsel (Loosduinen)
- 5 oktober Kledingruilbeurs (Leidschenveen/Ypenburg)
- 6 oktober Energiecoaches (Haagse Hout)
- 7 oktober Burgerkracht in Moerwijk (Laak)
- 8 oktober Deelauto's (Scheveningen)
- 9 oktober Afval (Segbroek)
- 10 oktober Energiemarkt (Escamp)
- 11 oktober Symposium over gedragsverandering (Centrum)

Voor deze gelegenheid hebben we een Jubileummagazine uitgebracht die we tijdens de events en ook daarna als informatiekrant over Duurzaam Den Haag kunnen uitdelen.

Contactcentrum

Bewoners die duurzaam aan de slag zijn of willen, kunnen daarover hun vragen stellen aan Duurzaam Den Haag. Dat kan via de telefoon, per mail, via de website of Whatsapp. In 2023 zijn er meer dan 400 vragen beantwoord. De meest voorkomende onderwerpen gingen over energiebesparing, afval, klimaatadaptie en schone energie (vragen over Operatie Steenbreek worden apart geregistreerd en zijn hier niet meegenomen). Ook zijn er weer veel Nee-Nee stickers aangevraagd waar papier mee wordt bespaard, en ook onze knalgele deurhangers met energie bespaartips waren populair. Duurzaam Den Haag leent diverse materialen uit aan bewoners en bewonersinitiatieven om te ervaren wat duurzaam doen inhoudt of om duurzaam doen tijdens een wijkevenement onder de aandacht te brengen. Daarnaast worden fietskar en Expeditie Schone Energiespel ingezet bij straatacties. Er zijn 400 enquêtes verstuurd en met een respons van 17,5% wordt onze dienstverlening gewaardeerd met gemiddeld een 8,9.

Energiebespaarcampagne

Met de energiebespaarcampagne gingen we weer de straat op om in gesprek te gaan over duurzaamheid. We gaven workshops en eenvoudige tips om energie te besparen, deelden ledlampen uit, promootten bij diverse events, locaties en op straat de Direct Bespaar Actie van de gemeente en schreven ruim 200 mensen hiervoor in. Door mee te doen aan deze actie ontvangen bewoners gratis energiebesparende maatregelen die gratis thuis worden geïnstalleerd. Op Omroep West zijn gedurende twee weken in oktober onze korte filmpjes uitgezonden met energie bespaar tips.

Direct aan de slag met groene acties in de wijk

Evenals voorgaande jaren hebben we in opdracht van gemeente Den Haag *Operatie Steenbreek* uitgevoerd. In het verlengde hiervan heeft Den Haag meegedaan aan het *NK-tegelwippen* met een succesvolle start in de vorm van de aanleg van een 40 meter lange geveltuin bij de Jumbo in Laak. 790 bewoners hebben actief meegedaan aan Operatie Steenbreek en in totaal 62.000 m2 groen toegevoegd. Daarnaast hebben 125 deelnemers bijgedragen aan *Pientere Tuinen* om de voordelen van groen op het gebied van biodiversiteit, hittestress, luchtkwaliteit, waterhuishouding, gezondheid en vermindering CO2-uitstoot beter in kaart te brengen.

Ook is er in opdracht van de gemeente extra inzet geweest om wateroverlast in de *Keizerstraat en omgeving* op Scheveningen tegen te gaan door onttegelacties, en zijn we in december in opdracht gestart met de *Actie kleine klimaatmaatregelen* om 370 regentonnen uit te delen in Scheveningen, Schilderswijk, Stationsbuurt, Oude Centrum, Transvaal en Laak. Nieuw ook dit jaar was de opdracht van de gemeente om aan de slag te gaan met *Vergroenen in Versteende Wijken* in de Stationsbuurt, Schilderswijk en Transvaal. In deze drie wijken zijn diverse straatacties uitgevoerd in goede samenwerking met partners als WezijnTransvaal en stichting Ittihaad, is ondersteuning geboden aan initiatieven zoals buurttuin Jacob Catsoase, wijktuin Rivierenbuurt en stichting de Jacobahof, en zijn er voorbereidingen getroffen voor het vergroenen van de directe omgeving van buurthuis Bario, basisscholen zoals de Springbok, Yunus Emre, Comenius, de Paletschool en de praktijkscholen Einder en het Pleysiercollege. Ook vroegen we ons samen met Haagse inwoners af hoe we de stad samen nog groener kunnen maken. In een Stadsgesprek hebben we hier met elkaar over gesproken. Om het kroonvolume van bomen in de stad te vergroten heeft de gemeente Den Haag in 2021 de campagne *Bomen voor Den Haag* gelanceerd, waarvan Duurzaam Den Haag in 2023 voor de derde maal de uitvoering heeft gedaan en in het najaar een recordaantal van ruim 2100 bomen (van circa 3 meter hoog met een keuze uit 15 verschillende boomsoorten, van groot tot klein en al of niet fruitdragend) gratis zijn uitgedeeld aan bewoners. 8.000 mensen bezochten onze webpagina's over Groen en Operatie Steenbreek.

Oprichting Jong Duurzaam Den Haag

In Den Haag zijn er veel jongeren die aan een duurzamere stad willen bijdragen. Toch is het soms moeilijk om een plek te vinden waar je kan beginnen. Daarom hebben we Jong Duurzaam Den Haag opgericht om jongeren te helpen aan de slag te gaan. We organiseren bijeenkomsten, steken samen de handen uit de mouwen en gaan met elkaar in gesprek. Iedereen is welkom, ook als je geen duurzaamheidsfanaat bent, maar toch eens wilt kijken wat je kunt doen. De drempel is laag en gezelligheid staat altijd voorop. Er is een maandelijks overleg dat dit jaar heeft geresulteerd in acties als stekjesruil, SUP-schoonmaakactie, kledingruil en energie bespaarworkshop.

Activiteiten focuswijken

Vanuit het meerjarig project Nieuwe Energie en Groen in de Buurt ondersteunt Duurzaam Den Haag sinds 2018 drie buurtteams in de buurten Moerwijk, Molenwijk en Regentessekwartier, en sinds 2021 de buurtteams in Laak Centraal en in Spoorwijk. Dit jaar is de opdracht van de gemeente uitgebreid met twee nieuwe buurtteams: Schilderswijk West en Schilderswijk Noord. Ook zijn de voorbereidingen gestart voor het oprichten van een energiecoöperatie in de Schilderswijk met een collectief zonnepanelenproject.

Bij onze activiteiten in deze buurten staan de bewoners en hun leefwereld centraal. Concreet betekent dit dat we samen met de bewoners kansen benutten vanuit de energietransitie en op zoek gaan naar directe waarde voor mensen in de buurt, zoals handelingsperspectief, werkgelegenheid, versterking van de lokale economie en middelen. We doen dat op een manier die kenmerkend is voor Duurzaam Den Haag; vertrekkend vanuit het geloof in de burgerkracht met als doel om bewoners zeggenschap en regie te geven, in de mate en op onderwerpen waarbij zij zich prettig voelen. Dat kan per buurt verschillen.

Bewoners van buurtteam Kopgroep 2030 (Koningsplein en omgeving) lanceerden tijdens een bijeenkomst een straataanpak om hun buurt te verduurzamen. De avond werd afgesloten met de figuurlijke vraag wie er morgen al in actie komt, en toen de volgende dag de actie van start ging, bleek dat de grootste groep te zijn. In Laak zijn drie buurtteams actief: Molenwijk, Laak Centraal en Spoorwijk. Elk team werkt aan zijn acties in de eigen buurt, maar dit jaar kwamen ze ook samen bij elkaar in het Vadercentrum onder de titel: de Duurzame Doeners van Laak. Bij deze energieke samenkomst wisselden bewoners en de buurtteams hun ideeën en aanpak met elkaar uit. In Moerwijk is met succes gewerkt aan het werven van nieuwe bewoners voor het buurtteam, is een netwerkbijeenkomst voor duurzame doeners in Zuidwest georganiseerd, en met een geslaagde wandeling zijn de vele bewonersinitiatieven die Moerwijk rijk is in de spotlights gezet.

2 nieuwe buurtteams in de Schilderswijk!

De Schilderswijk is een van de grotere wijken in Den Haag waar energietransitie nog ver van de bewoners af staat. Daarom was Duurzaam Den Haag verheugd om in opdracht van de gemeente twee verschillende buurtteams op te richten: een in de omgeving Delftselaan (Schilderswijk West) en een in de omgeving Tenierplantsoen (Schilderswijk Noord). Door de gemeente wordt onderzocht of woningen kunnen worden aangesloten op een warmtenet. Buurtbewoners willen zich graag gehoord voelen door partijen, zoals de woningbouw en de gemeente. De buurtteams bestaan uit bewoners, komen maandelijks bij elkaar en organiseren concrete acties zoals een energiemarkt, geveltuinenactie, schoonmaakactie en inductiekoken.

HEBA (Haagse Energie Besparings Aanpak)

Duurzaam Den Haag ondersteunt en coördineert de HEBA waarbij wordt samengewerkt met 17 wijkinitiatieven, Energiebank Den Haag en Hoom/Energie Samen. Energiecoaches zijn vrijwilligers die een training hebben gehad om bewoners/eigenaren in de eigen wijk te adviseren over energie besparen. De energiecoaches komen thuis langs voor een onafhankelijk en vrijblijvend gesprek aan de keukentafel. Huurders worden door de coaches van de Energiebank geholpen met kleine bespaarmaatregelen.

In 2023 zijn er 75 energiecoaches en 10 dakcoaches opgeleid, circa 1.500 coachgesprekken gevoerd en circa 800 (grotere en kleinere) maatregelen uitgevoerd. Er zijn 2 inspiratiesessies en 4 verdiepings-trainingen georganiseerd, en er is een bijdrage geleverd aan de Uit-je-dak-dagen. In totaal zijn er nu in Den Haag circa 200 energiecoaches opgeleid en actief.

Bewonersplatform energietransitie

Sinds 2016 organiseert Duurzaam Den Haag in opdracht van de gemeente het Haags Bewonersplatform Energietransitie. Dit platform komt regelmatig samen om kennis en ervaring uit te wisselen over het aardgasvrij maken van hun buurt en over onderwerpen die te maken hebben met de energietransitie. In 2023 zijn in totaal vijf kennissessies georganiseerd, negen bewonersinitiatieven zichtbaar gemaakt, en vier onderzoeken begeleid/gestart: digitale ondersteuning Bewonersplatform (Energie Samen), factfinding warmtetransitie RES-RDH (Drift/TUe), rol gebiedscoöperaties in rechtvaardige energietransitie (GC Wijk 25), en inventarisatie kleinschalige collectieve warmte.

Duurzaam voedsel

Wat we eten is verantwoordelijk voor 20% van de totale milieu-impact van mensen in Nederland. Hier valt nog veel winst te behalen! Daarom heeft Duurzaam Den Haag, in opdracht van de gemeente, onderzoek laten doen naar de impact van voedsel in Den Haag. Dit onderzoek is verricht door CE Delft en in maart tijdens een stadsgesprek in de Participatiekeuken gepresenteerd. De drie belangrijkste punten uit het rapport waarmee we lokaal de CO2 impact van voedsel kunnen verkleinen zijn: meer plantaardige eiwitten, letten op herkomst en groenten uit het seizoen, en het tegengaan van voedselverspilling.

Vertrouwde derde partij

Als vertrouwde derde partij stemmen we veel af met diverse gemeentelijke diensten en verbinden we stakeholders met elkaar. We organiseren bijeenkomsten en zetten onze expertise in op gebied van bewonersparticipatie, energietransitie, klimaatadaptatie, voedsel, circulariteit en mobiliteit om de Haagse duurzaamheidsbeweging te versterken. We hebben in 2023 - naast de Duurzame 10-daagse in oktober - ook een drukbezochte nieuwjaarsbijeenkomst en vijf stadsgesprekken georganiseerd waarvan 1 tijdens de

Nationale Klimaatweek. Ook nemen we actief deel aan diverse overleggen en netwerken, en zitten we in diverse gremia zoals de Adviescommissie Kansen voor West, de klankbordgroep van het project Fijn Wonen in Laak, het Stedelijk Groenplatform, en de jury van de Energie in de Wijk Challenge. Tweemaal per maand versturen we een nieuwsbrief aan circa 7.000 ontvangers, en daarnaast delen we onze kennis via onze website en social media. Onze community (met bewoners en stakeholders die in onze activatieladder staan en we kunnen bereiken voor nieuwe acties) is met 36% gegroeid naar circa 15.000 mensen. Bewoners, partners en stakeholders waarderen onze dienstverlening met gemiddeld een 8,5.

Klimaattafel Bewonersinitiatieven

Den Haag wil in 2030 klimaatneutraal zijn en wil hiervoor een Haags Klimaatakkoord opstellen. In dit akkoord, dat via 5 klimaattafels (met de 4 thema's: energietransitie, duurzame leefomgeving, circulariteit, mobiliteit, en ook een voor bewonersinitiatieven) tot stand komt, worden concrete deals opgenomen die leiden tot versnelling van de klimaatdoelen. Duurzaam Den Haag heeft de opdracht gekregen om de klimaattafel voor bewonersinitiatieven te organiseren. Hiervoor zijn (in september en december) twee bijeenkomsten georganiseerd waaraan circa 80 mensen deelnamen. In totaal zijn er zo'n 8 deals ontstaan voor nadere uitwerking. Het Haagse Klimaatakkoord met de deals wordt in april 2024 verwacht.

Energiecoöperaties in Molenwijk, Spoorwijk en Moerwijk

Duurzaam Den Haag hielp in 2023 bewoners van Molenwijk, Moerwijk en Spoorwijk met het oprichten van nieuwe energiecoöperaties in hun wijken. Door lid te worden kunnen bewoners gemakkelijker aan de slag met collectieve projecten waarmee geld verdiend kan worden zoals zonnepanelen. Coöperatie Energierijk Molenwijk/Puntpark wekt inmiddels op twee daken in de buurt met in totaal 238 panelen schone energie op waar met behulp van het 'Op Rozen' model ook bewoners met een kleinere portemonnee kunnen participeren en meeprofiteren van het rendement van dit project. Het overige deel van de opbrengsten kan weer worden geïnvesteerd in de buurt voor nieuwe duurzame projecten. In Moerwijk is de energiecoöperatie druk bezig met de uitvoering van 'het 190 project', een solidariteitsactie waarbij de energiecompensatie van bewoners uit de meer welvarende wijken wordt ingezet om bewoners met eneriearmoede te helpen met goed isolerende op maat gemaakte gordijnen.

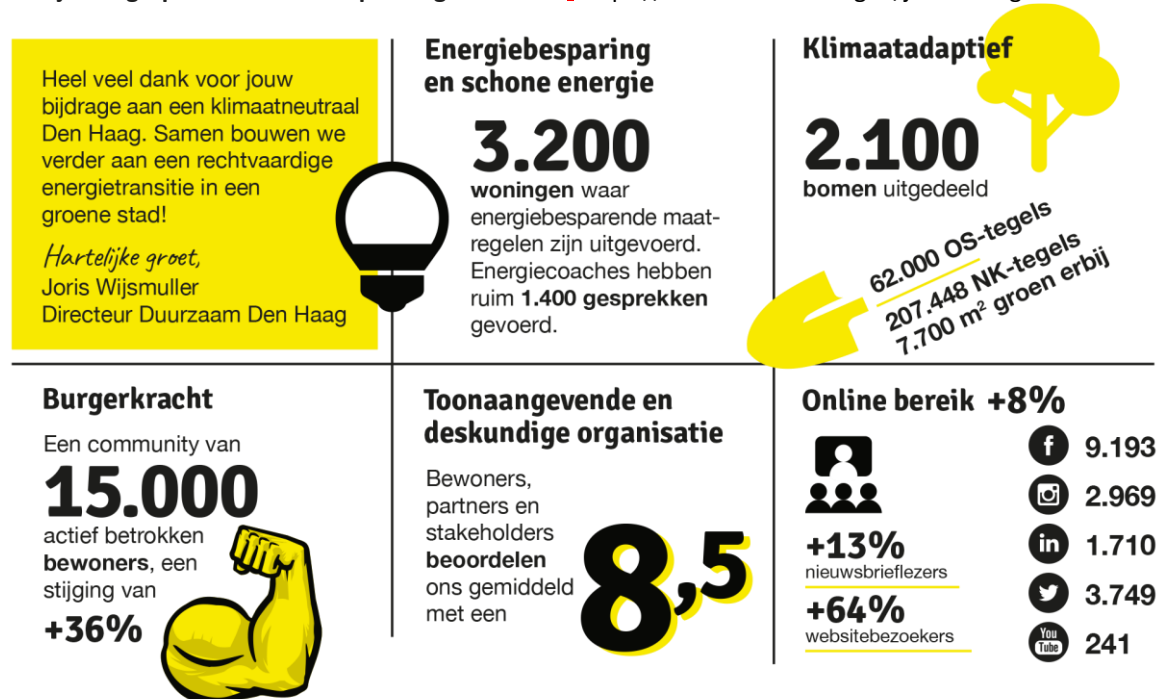
Duurzaam Den Haag in de media

In 2023 is Duurzaam Den Haag 182 keer genoemd in lokale media. Dat is een lichte stijging ten opzichte van 2022, en kan mogelijk worden verklaard doordat het thema 'energie' nog steeds hoog op de

maatschappelijke agenda stond en wij ook een piek aan activiteiten hadden met onze Duurzame 10-daagse. Dat laatste leverde Duurzaam Den Haag aandacht op in lokale kranten, alsmede via radio-interviews, waaronder ook een Engelstalig optreden op Dutch Buzz Radio. Ook was er aandacht voor onze activiteiten op het gebied van Groen, de stadsgesprekken, het NK-tegelwippen en waren onze Duurzame tips regelmatig te beluisteren op Den Haag FM.

Op sociale media zag Duurzaam Den Haag het aantal volgers stijgen met 1.248. De stijging is redelijk verdeeld over Facebook, Instagram en LinkedIn, terwijl Twitter het enige medium was waar ons volger aantal licht daalde. De meest waarschijnlijke verklaring daarvoor is de verandering van Twitter naar 'X,' halverwege 2023, wat aanleiding was voor adverteerders en een deel van de gebruikers om het platform te verlaten. Onze online community is gestaag gegroeid met 8% naar 17.800 mensen (unieke bezoekers).

Bekijk hoogtepunten uit 2023 op de digitale kaart. <https://duurzaamdenhaag.nl/jaarverslag-2023>

Duurzaam Den Haag, jouw partner in duurzaam doen!
Guntersteinweg 377, 2531 KA Den Haag | duurzaamdenhaag.nl

Voor het volledige overzicht van onze projecten en activiteiten en hun resultaten verwijzen we graag naar het onze website: <https://duurzaamdenhaag.nl/activiteiten>

2.3 Klimaatfonds Den Haag

De werkzaamheden voor het Klimaatfonds Den Haag zijn in 2023 tegen vergoeding uitgevoerd door het team van Duurzaam Den Haag. Het Klimaatfonds heeft in 2023 een financiële bijdrage toegekend aan in totaal 8 projecten van 6 maatschappelijke organisaties. De 8 uitgevoerde projecten zijn gerealiseerd door 2 bewonerscollectieven, 1 coöperatie, 2 VvE's, en 1 sportvereniging. Bij 7 projecten zijn in totaal 1.331

zonnepanelen aangelegd. Bij 1 project is een warmtepomp aangeschaft. Voor alle projecten geldt dat de CO₂-reductie is berekend over een periode van maximaal 12 jaar. De totale CO₂-reductie van alle projecten in 2023 bedraagt 2.623 ton.

Het Klimaatfonds Den Haag is al in 2008 door de gemeente Den Haag opgericht als prikkel om de 'onvermijdbare' CO₂-uitstoot op de gemeentelijke inkoop van energie financieel 'te compenseren' en met dat geld projecten voor CO₂-reductie te ondersteunen. Hiermee heeft de gemeente Den Haag een uniek instrument om CO₂-uitstoot lokaal en zichtbaar te compenseren. Omdat de Gemeente Den Haag steeds groener inkoopt zal de afdracht echter op termijn opdrogen. Bovendien is het begrip 'compenseren' discutabel (risico op greenwashing) omdat de prijs per ton CO₂-uitstoot sterk verouderd en te laag is. Heroverweging van het huidige model is dus noodzakelijk. Een commerciële omvorming van het Klimaatfonds is verkend en is als te risicovol door de Raad van Toezicht afgewezen. Bovendien staat in het nieuwe coalitieakkoord opgenomen dat de gemeente haar duurzame inkoop gaat aanscherpen, wat mogelijk nieuw perspectief kan bieden voor het Klimaatfonds. Annelies Goedbloed (duurzame ondernemer met een goed lokaal netwerk) heeft als kwartiermaker in 2023 een benchmark uitgevoerd en in overleg met Duurzaam Den Haag, de gemeente en potentiële stakeholders een verkenning uitgevoerd naar verschillende varianten voor een Klimaatfonds 2.0. Haar opdracht is in september 2023 afgerond.

3 Vooruitblik 2024

Onze visie en missie:

Duurzaamheid is een sociale opgave, we kunnen dit alleen samen doen. Iedereen in Den Haag moet naar vermogen haar of zijn bijdrage kunnen leveren en eigenaarschap kunnen ontwikkelen. Duurzaam Den Haag zet zich in voor een rechtvaardige energietransitie en het vergroenen van versteende wijken, en streeft naar vergroting van de impact van Duurzaam Den Haag als bijdrage voor een klimaatneutraal Den Haag in 2030.

Duurzaam Den Haag bouwt als buitenboordmotor van de gemeente voor duurzame bewonersparticipatie ook in 2024 voort op waar we goed in zijn: het informeren, activeren en ondersteunen van bewoners en bewonersgroepen, het verbinden van partijen in de Haagse duurzaamheidsbeweging als vertrouwde partij met het delen van kennis en organiseren van bijeenkomsten, en het ondersteunen van energiecoöperaties voor een rechtvaardige energietransitie. We werken hierbij aan vergroting van onze community. Duurzaam Den Haag waarborgt dat de privacy van de mensen in onze community goed beschermd wordt. Er worden dan ook risicochecks uitgevoerd en waar nodig wordt het ICT systeem geupgrade om veiligheid te garanderen.

We gaan door met de reguliere projecten zoals ons contactcentrum, acties in de stad, datamining en zetten nieuwe stappen met onze communicatie om onze community en de impact van Duurzaam Den Haag te vergroten. Op het gebied van groen en klimaatadaptatie

van versteende wijken op basis van de gemeentelijke kansenstudies, en zetten we in op het uitdelen van meer bomen voor Den Haag om het kroonoppervlak te vergroten. Ook organiseren we nieuwe acties voor het uitdelen van regentonnen (kleine klimaatadaptieve acties) en participatie bij het realiseren van containertuintjes in de versteende wijken.

We ondersteunen bewonersinitiatieven en gaan door met het jongerenteam en de buurtteams in onze focuswijken Molenwijk, Laak Centraal, Spoorwijk, Schilderswijk West, Schilderswijk Noord en Moerwijk. Na 7 jaar zijn we in goed overleg met de bewoners en de gemeente gestopt met het ondersteunen van het buurtteam in het Regentessekwartier, maar starten in opdracht van de gemeente met nieuwe buurtteams in Morgenstond-west en Bouwlust. Ook gaan we de intensivering van het isolatieprogramma van de gemeente voor EFG-labels ondersteunen met onze buurtteams, energiecoaches en met workshops en promotie.

Vanaf 1 januari is de Energiebank Den Haag een project dat rechtstreeks valt onder de vleugels van Duurzaam Den Haag. De missie om bewoners met energiearmoede te ondersteunen blijft onveranderd, maar op deze manier kan de coördinatie in de HEBA met de ambitie om nog meer energiecoaches op te leiden worden versterkt. We leiden dakcoaches op ter ondersteuning van de dakenaanpak van de gemeente en gaan ook mobiliteitscoaches trainen om deelmobiliteit te stimuleren. Naast het succesvolle Bewonersplatform Energietransitie starten we nu ook met een Bewonersplatform Deelmobiliteit om de kennis en kruisbestuiving van met name het autodelen (goed voor meer ruimte in de leefomgeving, maar ook goed voor de portemonnee van bewoners) te stimuleren. Dit laatste vloeit voort uit een van de klimaatdeals uit het Haagse Klimaatakkoord dat in april is gepresenteerd. Onze opdracht voor de klimaattafel van Bewonersinitiatieven zal worden voortgezet met het verder begeleiden bij de uitwerking en het opstellen van nieuwe klimaatdeals van bewonersinitiatieven in 2024.

Met de aanvullende nieuwe opdrachten en intensiveringen in het vooruitzicht, zal ook het aantal medewerkers van Duurzaam Den Haag iets groeien. We streven naar een divers en evenwichtig team waarbij de verschillende kennis en achtergronden van het team ingezet kunnen worden bij de uitvoering van de projecten. We hebben hierbij niet de ambitie om alles zelf te doen, maar zullen zeker meer gebruik maken van de aanwezige expertise in de stad door goed samen te werken met lokale partijen en ZZP-ers en zo onze flexibele schil vergroten.

Duurzaam Den Haag is jouw partner om duurzaam te doen!

4 Samengevatte begroting 2024

De begroting voor het boekjaar 2024, zoals vastgesteld door de Raad van Toezicht in haar vergadering van 6 december 2023, ziet er in hoofdlijnen als volgt uit:

BATEN (in €)	
Basisbijdrage Gemeente Den Haag	534.000
Projectbijdragen Gemeente Den Haag	999.200
Projectsubsidies en bijdragen	15.000
Overige baten	363.225
Totaal baten	1.911.425
LASTEN (in €)	
Personeelskosten, vast	1.265.800
Personeelskosten, variabel	2.000
Huisvestingskosten	56.500
Organisatiekosten	167.650
Afschrijvingen	10.000
Kosten activiteiten	396.975
Financieringsresultaat	500
Totaal lasten	1.899.425
RESULTAAT	12.000

2 ALGEMENE TOELICHTING

2.1 Inschrijving Kamer van Koophandel

De Stichting is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel Haaglanden te Den Haag onder nummer 57705046.

2.2 Statutaire vestigingsplaats

De stichting is statutair gevestigd te 's-Gravenhage

2.3 Begrotingsvergelijking

Een vergelijking tussen de realisatie 2023 en de begroting over 2023 geeft het volgende beeld. (bedragen afgerond op veelvouden van € 1.000).

	Realisatie 2023 €	Begroting 2023 €	Verskil ten opzichte van de begroting	
			Voordelig €	Nadelig €
Subsidiebaten	503	497	6	
Bijdragen	1.198	1.229		31
Overige baten	-	-		
	<u>1.701</u>	<u>1.726</u>		
Overige lasten				
Personeelskosten	1.071	1.136	65	
Huisvestingskosten	48	48		-
Organisatiekosten	125	133	8	
Afschrijvingen	9	11	2	
Activiteitenkosten	435	383		52
	<u>1.688</u>	<u>1.711</u>	<u>81</u>	<u>83</u>
Financieringsresultaat	0	(1)	1	
				(82)
Bedrijfsresultaat	<u>13</u>	<u>14</u>		<u>1</u>

Toelichting

Algemeen

Het behaalde resultaat 2023 ligt in lijn met de begroting en past daarmee in het ingestelde beleid om te komen tot een stabiele reserve.

Het totaal van de baten is weliswaar lager dan begroot maar dat verschil wordt gecompenseerd door per saldo lagere kosten. De directe kosten voor de verschillende projecten vallen hoger uit maar hier staan lagere personeelskosten tegenover. Die laatste komt door de ingebouwde flexibiliteit in de personele component die eenvoudig kan worden afgeschaald mocht die extra inzet niet nodig zijn.

Opbrengsten

In de begroting is uitgegaan van een bedrag van € 1.726.000 aan te ontvangen subsidies en bijdragen wat past bij de ambitie om de impact te vergroten. Om die ambitie waar te kunnen maken was in de begroting nog een bedrag van ruim € 292.000 aan nog te verwerven projecten opgenomen die gebaseerd waren op uitgewerkte project plannen. In de loop van 2023 is het merendeel van deze projecten toegekend waardoor de beschikbare capaciteit volledig kon worden ingezet. Doordat niet alles werd toegekend hoefde geen beroep op externe inhuur te worden gedaan waardoor uiteindelijk het netto resultaat nagenoeg gelijk is aan hetgeen in de begroting is opgenomen.

Overige lasten

Het totaal van de overige lasten ligt lager dan de begroting voor het boekjaar 2023 en de belangrijkste afwijking is zichtbaar in de personeelskosten. Op de andere onderdelen zijn eveneens afwijkingen zichtbaar ten opzichte van de begroting maar met uitzondering van de directe kosten zijn de afwijkingen niet substantieel waardoor de kosten per saldo lager uitvallen.

De belangrijkste afwijkingen kunnen als volgt worden toegelicht.

Personeelskosten

De salariskosten vallen hoger uit maar de overige personeelskosten vallen lager uit dan begroot.

In een aantal highlights kan hier het volgende over worden vermeld.

- vanwege een uitval met langdurig verzuim tot gevolg is een substantieel bedrag ontvangen uit onze verzuimverzekering. Die ruimte is vervolgens benut om een vervanger aan te nemen waardoor de bruto salarissen en de daarmee verbonden sociale lasten en pensioen kosten toenemen.
- naast de inzet voor ziektevervanging is ook de begrote uitbreiding aangenomen en is bij de aanname al geanticipeerd op vertrekkende medewerkers waardoor er vanwege dubbelloop extra kosten ontstaan. Hierdoor is de continuïteit van inzet echter wel gewaarborgd en draagt dit ook bij aan het niet hoeven inhuren van externe inzet.
- bij de overige personeelskosten is zichtbaar dat er minder gebruik is gemaakt van het beschikbare opleidingsbudget en dat er ook minder personeel is ingehuurd. Dit laatste hangt direct samen met de lagere opbrengsten enerzijds en anderzijds met andere keuzes inzake de uitvoering van de projecten. Ook de al aanwezige extra eigen capaciteit draagt hier aan bij.

Organisatiekosten

De organisatie kosten, met uitzondering van de kosten voor automatisering vallen lager uit dan begroot. Het merendeel van de posten blijft keurig binnen de begroting maar bij de automatiseringskosten zijn extra uitgaven zichtbaar. Die concentreren zich met name op het gebied van beveiliging van onze data en het veilig werken met de Office 365 omgeving. In de loop van het boekjaar is het advies gegeven door onze ICT dienstverlener daar extra aandacht aan te geven en gegeven de gunstige ontwikkeling van het totaal van de kosten is er voor gekozen deze inzet naar voren te halen en al in 2023 uit te laten voeren.

Activiteitenkosten

De activiteitenkosten vallen hoger uit dan begroot maar deze worden in de basis volledig afgedekt door hiervoor ontvangen subsidies danwel bijdragen. Zoals al eerder aangehaald vallen deze ook hoger uit door andere keuzes in de uitvoering o.a minder inhuur en meer materiele kosten.

2.4 Subsidieregeling

A Richtlijnen

De Stichting wordt o.a. gesubsidieerd door de Gemeente Den Haag, op basis van de Algemene Subsidieverordening Den Haag (ASV). Daarnaast ontvangt de stichting ook bijdragen van de Provincie Zuid-Holland en de Nationale PostcodeLoterij.

B Financiering

Voor het boekjaar 2023 heeft de Stichting van de gemeente de navolgende subsidietoezeggingen ontvangen

Omschrijving	Datum	Kenmerk	Periode €
Gemeente Den Haag, basissubsidie	4-4-2023	20220705-74946	450.000

Van deze toekenning wordt 90% in het jaar als voorschot ontvangen. Zoals blijkt uit de cijfers is het volledige bedrag besteed zodat nog een bedrag van € 45.000 te vorderen is over 2023.

C Subsidie vaststellingen

De door de Gemeente Den Haag verleende subsidies zijn tot en met het boekjaar 2022 definitief vastgesteld.

2.5 Kasstromenoverzicht

Het saldo van de geldmiddelen is in 2023 met € 79.000 afgenomen van € 478.000 ultimo 2022 tot € 399.000 ultimo 2023. Deze afname wordt in het onderstaande kasstromenoverzicht nader toegelicht.

(Bedragen afgerond op € 1.000)

	2023		2022	
	€	€	€	€
Geldmiddelen per 1 januari		478		463
Operationele kasstromen				
Netto werkkapitaal *	(87)		20	
Resultaat	13		12	
		(74)		32
Investeringskasstromen				
Materiële vaste activa	(5)		(17)	
		(5)		(17)
Geldmiddelen per 31 december		399		478

* Mutatie netto werkkapitaal

	€	€
Kortlopende vorderingen per 31 december 2023		128
Kortlopende vorderingen per 1 januari 2023		170
		42
Kortlopende schulden per 31 december 2023	392	
Kortlopende schulden per 1 januari 2023	521	
		(129)
		(87)

3 Bestemming resultaat

Het saldo over het boekjaar is als volgt verdeeld:

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
	<u>€</u>	<u>€</u>
Toevoeging aan de overige reserve	<u>12.903</u>	<u>12.408</u>

Jaarrekening

1 BALANS PER 31 DECEMBER 2023

(na resultaatbestemming)

A C T I V A

	2023		2022	
	€	€	€	€
VASTE ACTIVA				
Materiële vaste activa		43.799		38.671
VLOTTENDE ACTIVA				
Kortlopende vorderingen	128.140		170.413	
Geldmiddelen	<u>399.442</u>		<u>478.449</u>	
		527.582		648.862
		<u>571.381</u>		<u>687.533</u>

P A S S I V A

	2023		2022	
	€	€	€	€
Eigen Vermogen				
Overige Reserve	<u>179.208</u>		<u>166.305</u>	
		179.208		166.305
Kortlopende schulden				
Crediteuren	27.002		103.216	
Loonverplichtingen	91.173		63.223	
Vooruit ontvangen bedragen	152.879		183.613	
Overige schulden	<u>121.119</u>		<u>171.176</u>	
		392.173		521.228
		<u>571.381</u>		<u>687.533</u>

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET BOEKJAAR 2023

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Subsidiebatén	502.906	496.800	525.409
Bijdragen	1.198.464	1.228.955	967.125
	<u>1.701.370</u>	<u>1.725.755</u>	<u>1.492.534</u>
Totaal baten	1.701.370	1.725.755	1.492.534
Overige lasten			
Personeelskosten	1.071.038	1.135.800	978.982
Huisvestingskosten	47.618	48.250	44.198
Organisatiekosten	125.268	132.500	95.174
Afschrijvingen	9.476	11.250	7.668
Activiteitenkosten	435.467	382.600	352.146
Totaal overige lasten	1.688.867	1.710.400	1.478.168
Bedrijfsresultaat	12.503	15.355	14.366
Financieringsresultaat	400	(1.250)	(1.958)
Resultaat	12.903	14.105	12.408
<u>Het resultaat is als volgt verdeeld</u>			
Mutatie overige reserve	<u>12.903</u>	<u>14.105</u>	<u>12.408</u>

3 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

3.1 Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Deze jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 voor organisaties zonder winststreven.

3.2 Waarderingsgrondslagen voor de balans

Algemeen

De waardering van activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Materiële vaste activa

De waardering van de materiële vaste activa vindt plaats tegen de aanschaffingswaarde verminderd met lineaire afschrijvingen.

Op materiële vaste activa welke in de loop van het boekjaar zijn aangeschaft wordt de afschrijving naar tijdsgelang berekend.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover nodig rekening houdend met mogelijke oninbaarheid.

Loonverplichtingen

Op de balans zijn onder de kortlopende schulden de verplichtingen c.q. vorderingen voortvloeiende uit de salarisbetaling aan de medewerkers en de daarmee verband houdende afdrachten gesaldeerd opgenomen, ongeacht of het eindsaldo hiervan positief, danwel negatief is.

3.3 Waarderingsgrondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Opbrengsten worden verantwoord in het jaar waarin de activiteiten zijn verricht c.q. de prestaties zijn geleverd. Kosten worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. De kosten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Baten

Onder baten wordt verstaan de bedragen voor de in het verslagjaar geleverde goederen of diensten na aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen, alsmede de baten uit hoofde van giften, subsidies, sponsorbijdragen en overige ontvangsten.

Opbrengsten voortvloeiend uit de verkoop van goederen worden verantwoord op het moment dat alle

belangrijke rechten op economische voordelen alsmede alle belangrijke risico's zijn overgegaan op de koper. De kostprijs van deze goederen wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht. De kostprijs van deze diensten wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde, op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen, boekwinsten echter alleen voor zover de boekwinsten niet in mindering zijn gebracht op vervangende investeringen.

Pensioenregeling

De voor het personeel geldende pensioenregelingen worden gefinancierd door afdrachten aan de pensioenuitvoerder. De verschuldigde premie wordt als last in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Indien er naast de verplichting voor periodieke pensioenpremies, een verplichting bestaat voor per balansdatum opgebouwde pensioenrechten (backserviceverplichtingen), wordt de verplichting in de balans opgenomen tegen de contante waarde.

Per balansdatum waren er geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijks aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

Financieringsresultaat

In het financieringsresultaat zijn opgenomen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en kosten van uitgeven en ontvangen leningen en tegoeden.

4 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2023

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	<u>€</u>	<u>€</u>
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa		
Inventaris	29.610	19.798
Apparatuur en kantoormachines	14.189	18.873
	<u>43.799</u>	<u>38.671</u>

Het verloop van de post materiële vaste activa in het boekjaar is als volgt:

	<u>Inventaris</u>	<u>Apparatuur en kantoor mach.</u>
Aanschafwaarde per 1 januari 2023	24.808	39.122
Investerings	12.462	2.142
Buitengebruikstelling	--	--
Aanschafwaarde per 31 december 2023	<u>37.270</u>	<u>41.264</u>
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari 2023	(5.010)	(20.249)
Afschrijvingen	(2.650)	(6.826)
Buitengebruikstelling	-	-
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2023	<u>(7.660)</u>	<u>(27.075)</u>
Boekwaarde per 31 december 2023	<u>29.610</u>	<u>14.189</u>
afschrijvingspercentages	10% - 20%	20%

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	<u>€</u>	<u>€</u>
VLOTTENDE ACTIVA		
Kortlopende vorderingen		
DEBITEUREN		
Saldo debiteuren per 31 december	87.178	67.407
Af: voorziening dubieuze debiteuren	--	--
Saldo debiteuren per 31 december	<u>87.178</u>	<u>67.407</u>

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	<u>€</u>	<u>€</u>
OVERIGE VORDERINGEN		
Interest	1.262	- -
Nog te ontvangen subsidie	15.046	60.046
Waarborgsommen	8.375	8.375
Verzuimuitkeringen	2.761	11.830
Kosten Energie coöperaties	7.076	7.076
Afrekening inzet Klimaatfonds	- -	7.388
Overige vorderingen	- -	5.231
	<u>34.520</u>	<u>99.946</u>
 VOORUITBETAALDE POSTEN		
Verzekeringen	6.214	1.976
Marketing en communicatiekosten	- -	1.084
Overige vooruitbetaalde posten	228	- -
	<u>6.442</u>	<u>3.060</u>
 Totaal kortlopende vorderingen	<u>128.140</u>	<u>170.413</u>
 Geldmiddelen		
Rabobank, rekening-courant	4.621	74.355
Triodos, rekening courant	84.862	304.128
Triodos, spaarrekening	309.959	99.966
	<u>399.442</u>	<u>478.449</u>

De ultimo 2023 aanwezige geldmiddelen bestaan deels uit vooruit ontvangen projectgelden.

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
P A S S I V A	<u>€</u>	<u>€</u>
 EIGEN VERMOGEN		
Overige reserve		
Saldo per 1 januari	166.305	153.897
resultaatbestemming	12.903	12.408
Stand per 31 december	<u>179.208</u>	<u>166.305</u>
 Totaal Eigen Vermogen	<u>179.208</u>	<u>166.305</u>

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	<u>€</u>	<u>€</u>
KORTLOPENDE SCHULDEN		
CREDITEUREN	<u>27.002</u>	<u>103.216</u>
LOONVERPLICHTINGEN		
Loonheffingen	27.772	25.312
Pensioenpremies	- -	(216)
Vakantiegeld	36.960	27.743
Vakantiedagen	26.441	8.876
Overige loonverplichtingen	<u>- -</u>	<u>1.508</u>
	<u>91.173</u>	<u>63.223</u>
VOORUITONTVANGEN BEDRAGEN		
Subsidies	1.841	12.947
Bijdragen	18.274	13.436
Overige bedragen	<u>132.764</u>	<u>157.230</u>
	<u>152.879</u>	<u>183.613</u>
OVERIGE KORTLOPENDE SCHULDEN		
Af te dragen omzetbelasting	13.328	9.296
Administratie- en accountantskosten	11.400	10.850
Communicatiekosten	7.895	- -
Personeelskosten	2.000	7.644
Projectkosten *1	73.873	138.142
Verzekeringspremies	8.239	5.032
Overige kortlopende schulden	<u>4.384</u>	<u>212</u>
	<u>121.119</u>	<u>171.176</u>
Totaal kortlopende schulden	<u>392.173</u>	<u>521.228</u>

*1, dit betreft kosten voor activiteiten die in het boekjaar zijn gestart dan wel afgerond maar waarvoor de stichting op balansdatum nog geen factuur heeft ontvangen.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Door de stichting zijn verplichtingen aangegaan zonder dat deze blijken uit de balansopstelling.

Deze verplichtingen zijn:

- Een huurcontract voor het pand aan de Guntersteinweg 377 te Den Haag. Tegen een verplichting per jaar van € 16.875. Het huurcontract geldt sinds 30 april 2023 als een contract voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 3 maanden.

5 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET BOEKJAAR 2023

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
<i>Subsidiebaten</i>			
Gemeente Den Haag, basisbijdrage	450.000	450.000	450.000
Nationale Postcode Loterij	41.800	46.800	60.293
Provincie Zuid-Holland	11.106	-	15.116
	<u>502.906</u>	<u>496.800</u>	<u>525.409</u>
<i>Bijdragen</i>			
Gemeente Den Haag	1.166.476	892.455	912.818
Klimaatfonds, ondersteuning uitvoering	22.988	35.000	42.394
Overige bijdragen	9.000	301.500	11.913
	<u>1.198.464</u>	<u>1.228.955</u>	<u>967.125</u>
TOTAAL BATEN	<u><u>1.701.370</u></u>	<u><u>1.725.755</u></u>	<u><u>1.492.534</u></u>

Personeelskosten

Salariskosten

Bruto salarissen	820.612	748.000	746.114
Sociale lasten	137.635	125.000	120.962
Pensioenen	84.512	82.500	71.284
Vakantiedagen/rechten	17.565	- -	6.922
Ontvangen ziekengeld	(62.527)	- -	(51.954)
	<u>997.797</u>	<u>955.500</u>	<u>893.328</u>

Overige personeelskosten

Personeelsverzekeringen	37.476	35.000	32.435
Kosten werving en selectie	-	-	8.632
Opleidingskosten	16.913	40.000	21.632
Reiskosten woon-werk	1.050	1.800	1.543
Inhuur personeel	-	86.000	-
Kosten vrijwilligers	1.796	2.000	1.530
Kantinekosten	7.126	5.500	5.738
Overige personeelskosten	8.880	10.000	14.144
	<u>73.241</u>	<u>180.300</u>	<u>85.654</u>
Totaal personeelskosten	<u><u>1.071.038</u></u>	<u><u>1.135.800</u></u>	<u><u>978.982</u></u>

Het gemiddeld aantal FTE in het verslagjaar bedroeg 13,6 (2022 13,0 FTE)

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Huisvestingskosten			
Huur- en servicekosten	39.201	39.250	34.070
Schoonmaak en onderhoudskosten	6.059	6.750	5.749
Overige huisvestingskosten	2.358	2.250	4.379
	<u>47.618</u>	<u>48.250</u>	<u>44.198</u>
Organisatiekosten			
<u>Bureau kosten</u>			
Telefoon	4.538	5.500	4.004
Porti en vrachtkosten	272	250	176
Kantoorbenodigdheden	1.335	1.750	1.665
Drukwerk en kopieerkosten	588	1.500	318
Contributies, abonneem/vakliteratuur	474	1.100	680
Representatie	-	250	66
Overige bureaunkosten	1.155	500	1.357
	<u>8.362</u>	<u>10.850</u>	<u>8.266</u>
<u>Algemene kosten</u>			
Verzekeringen	4.025	4.250	4.052
Automatiseringskosten	49.784	40.500	30.239
Overige algemene kosten	-	250	69
	<u>53.809</u>	<u>45.000</u>	<u>34.360</u>
<u>Reis en verblijfkosten</u>			
Overige reis- en verblijfkosten	23	250	278
	<u>23</u>	<u>250</u>	<u>278</u>
<u>Administratie en advieskosten</u>			
Kosten Controller	18.609	17.500	17.048
Kosten salarisadministratie	2.468	2.900	2.574
Accountantskosten	4.639	5.500	4.348
Advieskosten	2.442	9.500	3.197
	<u>28.158</u>	<u>35.400</u>	<u>27.167</u>
<u>Bestuur en commissiekosten</u>			
Overige bestuur en commissiekosten	499	1.000	1.219
	<u>499</u>	<u>1.000</u>	<u>1.219</u>

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
<i><u>Marketing en communicatie</u></i>			
Kosten webbeheer, social media etc.	34.417	40.000	23.884
Overige communicatiekosten	-	-	-
	<u>34.417</u>	<u>40.000</u>	<u>23.884</u>
Totaal organisatiekosten	<u>125.268</u>	<u>132.500</u>	<u>95.174</u>
 Afschrijvingen			
Afschrijving inventaris	2.650	2.000	894
Afschrijving apparatuur en kantoor mach.	6.826	9.250	6.774
	<u>9.476</u>	<u>11.250</u>	<u>7.668</u>
 Activiteitenkosten			
Communicatie kosten	18.000	20.000	20.000
Overige projectkosten	417.467	362.600	332.146
	<u>435.467</u>	<u>382.600</u>	<u>352.146</u>
 TOTAAL LASTEN	1.688.867	1.710.400	1.195.103
 Financieringsresultaat			
Bankkosten	(872)	(1.000)	(1.377)
Overige financieringsresultaten	1.272	(250)	(581)
	<u>400</u>	<u>(1.250)</u>	<u>(1.958)</u>

Den Haag, 16 april 2024

.....
G.H.M. Wijsmuller

Vastgesteld door de Raad van Toezicht in de vergadering van 16 april 2024 te Den Haag

P.W.M. Smit, Voorzitter

Was getekend

H. Zwaveling

Was getekend

K. Wilkeshuis

Was getekend

J.H. Kuijpers

Was getekend

T.A.Y. van Gijn – Bruggink

Was getekend

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET BOEKJAAR 2023
uitgesplitst naar activiteiten

	<u>Totaal</u>	<u>Basis</u>	<u>Bomen</u>	<u>Klimaat</u>	<u>Operatie</u>	<u>Klimaat</u>	<u>Participatie</u>	<u>actie</u>	<u>Voedsel</u>	<u>Energie</u>	<u>Overige</u>
	<u>€</u>	<u>activiteiten</u>	<u>voor</u>	<u>fonds</u>	<u>Steenbreek</u>	<u>tafels</u>	<u>energie</u>	<u>Regentonnen</u>	<u>distributie</u>	<u>transitie</u>	<u>activiteiten</u>
	<u>€</u>	<u>€</u>	<u>Den Haag</u>	<u>€</u>	<u>€</u>	<u>€</u>	<u>transitie</u>	<u>€</u>	<u>€</u>	<u>HEBA</u>	<u>€</u>
B A T E N											
Subsidiebaten											
Gemeente Den Haag, basisbijdrage	450.000	450.000	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Nationale Postcode Loterij	41.800	--	--	--	--	--	18.840	--	--	--	22.960
Provincie Zuid-Holland	11.106	--	--	--	--	--	--	--	--	--	11.106
Bijdragen											
Gemeente Den Haag, opdrachten	1.166.476		73.000		266.081	36.280	458.561	34.010	53.149	238.415	6.980
Klimaatfonds, ondersteuning uitvoering	22.988	--	--	22.988	--	--	--	--	--	--	--
Overige bijdragen	9.000	--	--	--	--	--	--	--	--	--	9.000
Overige baten	<u>--</u>	<u>--</u>	<u>--</u>	<u>--</u>	<u>--</u>	<u>--</u>	<u>--</u>	<u>--</u>	<u>--</u>	<u>--</u>	<u>--</u>
	<u>1.701.370</u>	<u>450.000</u>	<u>73.000</u>	<u>22.988</u>	<u>266.081</u>	<u>36.280</u>	<u>477.401</u>	<u>34.010</u>	<u>53.149</u>	<u>238.415</u>	<u>50.046</u>
L A S T E N											
Personeelskosten	1.071.038	361.848	67.055	22.988	215.043	27.920	437.350	4.010	33.128	50.515	33.543
Huisvesting	47.618										
Organisatiekosten	125.268										
Afschrijvingen	9.476										
Kosten activiteiten	<u>435.467</u>	<u>88.152</u>	<u>5.945</u>	<u>--</u>	<u>51.038</u>	<u>8.360</u>	<u>40.051</u>	<u>30.000</u>	<u>20.021</u>	<u>187.900</u>	<u>4.000</u>
	<u>1.688.867</u>	<u>450.000</u>	<u>73.000</u>	<u>22.988</u>	<u>266.081</u>	<u>36.280</u>	<u>477.401</u>	<u>34.010</u>	<u>53.149</u>	<u>238.415</u>	<u>37.543</u>
BEDRIJFSRESULTAAT	<u>12.503</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>12.503</u>

Overige gegevens

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Het bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting Duurzaam Den Haag

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Duurzaam Den Haag te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Duurzaam Den Haag per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn 640 'Organisaties zonder winststreven'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de winst- en verliesrekening over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Duurzaam Den Haag zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat. Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met Richtlijn 640 'Organisaties zonder winststreven'.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn 640 'Organisaties zonder winststreven'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Leiden, 22 april 2024

Berveling Accountants & Adviseurs B.V.

Was getekend

W.J.M. de Haas AA